

Thực trạng tổ chức bản tin truyền hình đa nền tảng tại một số cơ quan báo chí ở Việt Nam

ThS. MAI ANH THU^{*}

Truyền hình Nhân Dân; Email: mc.maianhthu.nhandantv@gmail.com

Tóm tắt: Truyền hình đa nền tảng là xu hướng phát triển tất yếu của báo chí hiện đại, trong đó việc sản xuất bản tin truyền hình đòi hỏi nhiều thay đổi, điều chỉnh. Vì vậy, các đơn vị truyền hình tại nước ta áp dụng nhiều cách thức đa dạng để tổ chức bản tin truyền hình đa nền tảng phù hợp với thực tiễn và nguồn lực của đơn vị. Bài viết này mô tả quy trình tổ chức bản tin truyền hình đa nền tảng tại 3 đơn vị truyền hình tiêu biểu tại Việt Nam, từ đó rút ra kết luận về cách thức tổ chức bản tin truyền hình đa nền tảng tại các đơn vị truyền hình ở nước ta nhằm bắt kịp xu thế truyền hình đa nền tảng.

Từ khóa: truyền hình đa nền tảng; quy trình sản xuất chương trình truyền hình; VTV; VOV TV; Truyền hình Nhân Dân.

1. Đặt vấn đề

Hiện nay truyền hình đa nền tảng đề cập đến việc sản xuất và phân phối nội dung truyền hình trên nhiều phương tiện, bao gồm cả truyền hình truyền thống và nền tảng số như trang web, ứng dụng di động và mạng xã hội. Xu hướng này không chỉ đáp ứng nhu cầu của khán giả mà còn mở rộng phạm vi và tạo ra nhiều cơ hội mới trong việc tiếp cận, tương tác với khán giả và thử nghiệm các hình thức nội dung mới. Tuy nhiên, nó cũng đặt ra những thách thức phức tạp. Một trong những khó khăn chính trong việc tổ chức bản tin đa nền tảng là vấn đề về tài nguyên; việc sản xuất nội dung cho nhiều nền tảng đòi hỏi sự đầu tư về cả nhân lực và vật lực; điều này có thể tạo ra gánh nặng tài chính. Bên cạnh đó, việc đảm bảo chất lượng và sự nhất quán của nội dung trên các nền tảng khác nhau cũng là một thách thức lớn. Thêm vào đó, việc hiểu biết và nắm bắt thị hiếu của khán giả trên từng nền tảng cũng là một vấn đề quan trọng. Mỗi nền tảng có những đặc điểm và đối tượng khán giả khác nhau, do đó việc tạo ra nội dung phù hợp với từng nền tảng đòi hỏi sự nghiên cứu kỹ lưỡng và sự linh hoạt trong chiến lược nội dung.

Đứng trước những khó khăn này, các cơ quan báo chí buộc phải điều chỉnh quy trình tổ chức bản tin truyền hình đơn nền tảng hiện có để thích ứng với sản xuất truyền hình đa nền tảng. Các cơ quan truyền hình tại Việt Nam cũng không nằm ngoài xu thế thay đổi này. Chúng tôi sẽ mô tả thực trạng tổ chức sản xuất bản tin truyền hình đa nền tảng của 3 cơ quan báo chí lớn và có uy tín tại nước ta là Truyền hình Nhân Dân (Nhân Dân TV) thuộc Báo Nhân Dân, Kênh Truyền hình Đài Tiếng nói Việt Nam

(VOV TV) thuộc Đài Tiếng nói Việt Nam và Trung tâm Sản xuất và Phát triển nội dung số (VTV Digital) thuộc Đài Truyền hình Việt Nam. Cả ba đơn vị hiện đều khai thác bản tin truyền hình trên nhiều nền tảng, bao gồm nền tảng truyền hình và nền tảng Internet (với các kênh phân phối đa dạng như website, Facebook, Tiktok, Youtube, app, Zalo).

2. Khái lược về tổ chức bản tin truyền hình đa nền tảng

PGS, TS. Nguyễn Văn Dũng đưa ra quan niệm: Đa nền tảng đề cập đến việc phối hợp sử dụng các nền tảng khác nhau để đưa tin tức đến với khán giả⁽¹⁾. Nội dung tin tức cần được điều chỉnh phù hợp với đặc điểm của từng nền tảng. Nói cách khác, đa nền tảng không phải là phép cộng giữa các nền tảng, không đơn thuần là một nội dung tin tức được phân phối trên nhiều nền tảng thì mặc nhiên là đa nền tảng. Đa nền tảng phải là sự cộng sinh, sự phối hợp, kết hợp giữa các nền tảng, dùng nền tảng này để hỗ trợ cho nền tảng kia, phân phối nội dung tin tức này lên nền tảng này thay vì nền tảng kia vì nó phù hợp với đặc điểm của nền tảng đó.

Dựa trên quan niệm trên, có thể thấy yêu cầu của truyền hình đa nền tảng đặt ra cho hoạt động tổ chức bản tin truyền hình là rất cao. Để có thể tận dụng được đặc trưng của các nền tảng trong quá trình sản xuất và phân phối bản tin truyền hình, không chỉ cần thay đổi về cách phân phối bản tin truyền hình, mà sẽ cần thay đổi ngay từ những khâu tiền kỳ, sản xuất, hậu kỳ. Trong khuôn khổ bài viết này, chúng tôi quan niệm: Tổ chức bản tin truyền hình đa nền tảng là quá trình sắp xếp chuyên môn nghiệp vụ, bố trí các bộ phận, cá nhân nhằm sản xuất, phân phối

và tiêu thụ bản tin truyền hình trên nhiều nền tảng. Quá trình tổ chức bản tin truyền hình đa nền tảng gồm 4 bước: tiền kỳ (lên ý tưởng, xây dựng kịch bản, lập ekip sản xuất), sản xuất (tiến hành sản xuất tin tức), hậu kỳ (biên tập tin, xây dựng bản tin), phân phối (phát sóng, thu thập phản hồi khán giả).

3. Thực trạng tổ chức bản tin truyền hình tại ba cơ quan báo chí đa nền tảng được khảo sát

3.1. Quy trình tổ chức bản tin truyền hình đa nền tảng tại Truyền hình Nhân Dân

Quy trình tổ chức bản tin đa nền tảng tại Truyền hình Nhân Dân (THND) ưu tiên cho sản xuất trên nền tảng truyền hình. Các khâu trong quá trình sản xuất bản tin phát sóng trên nền tảng truyền hình đa nền tảng được giữ nguyên như truyền hình đơn nền tảng. Cụ thể, khi sản xuất bản tin truyền hình đa nền tảng, THND không đặt nặng vấn đề đa nền tảng ngay từ ý tưởng sản xuất hay trong hoạt động của ekip sản xuất. Việc lên ý tưởng tin bài, duyệt ý tưởng và tổ chức ekip sản xuất tin tức được thực hiện hoàn toàn cho nền tảng truyền hình. Nội dung phát sóng trên nền tảng truyền hình được lên kế hoạch và kiểm duyệt kỹ càng từ khâu ý tưởng đến các khâu hậu kỳ. Quy trình sản xuất bản tin truyền hình (đơn nền tảng) đã được lãnh đạo THND xây dựng từ những năm tháng đầu tiên của đài, và được điều chỉnh qua thời gian tiến tới chuẩn hoá, giúp đảm bảo bản tin truyền hình phát sóng trên THND luôn chính xác, cập nhật, đúng định hướng của Đảng và Nhà nước, với chất lượng hình ảnh cao.

Trong bối cảnh truyền hình đa nền tảng, các nội dung phát sóng trên nền tảng Internet của THND không được sản xuất mới, mà là nội dung phái sinh từ truyền hình. Nội dung phát sóng trên các kênh phân phối thuộc nền tảng Internet thường chỉ được kiểm duyệt bởi cấp trưởng phòng, do đây là nội dung cắt từ nội dung phát sóng trên truyền hình, đã được kiểm duyệt kỹ lưỡng trước đó.

Chia sẻ cụ thể về quy trình phân phối bản tin từ nền tảng truyền hình lên nền tảng Internet, anh H., lãnh đạo phòng, THND cho biết: *“Khi sản xuất trên đa nền tảng, quy trình sản xuất vẫn giữ nguyên như trước nhưng thay đổi về format [bản tin]. Sau khi bản tin được phát sóng trên truyền hình, các bộ phận phụ trách nền tảng số như Phòng Internet, Báo Nhân Dân điện tử sẽ lấy toàn bộ tin hiệu để về biên tập và xuất ra các định dạng của từng hạ tầng, cụ thể là Youtube, Facebook, Website”* Thông thường, phòng Internet tại THND sẽ tiếp sóng bản tin thời sự đã phát sóng trên truyền hình và phát trực tiếp theo thời gian thực trên 2 kênh phân phối thuộc nền tảng Internet là website THND và Youtube Live THND. Nói

cách khác, bản tin truyền hình được phát song song trên truyền hình, trên website và trên Youtube Live. Việc phát sóng này cho phép khán giả ở các vùng địa lý khác nhau, đặc biệt là kiều bào ta có thể xem bản tin cùng lúc với người dân trong nước. Ngoài ra, bản tin truyền hình sau khi được phát sóng cũng được kỹ thuật viên, biên tập viên phòng Internet chia nhỏ thành các bản tin với thời lượng ngắn hơn để đăng tải lên các kênh Youtube, Facebook, Tiktok và website. Một bản tin truyền hình với thời lượng 45 phút sẽ được biên tập thành 4 bản tin với thời lượng 5-10 phút. Việc chọn lọc tin tức nào được đưa vào các bản tin ngắn này phụ thuộc vào đối tượng khán giả của kênh.

3.2. Quy trình tổ chức bản tin truyền hình đa nền tảng tại VOV TV

Tương tự như THND, Truyền hình VOV cũng ưu tiên sản xuất và phát sóng bản tin trên nền tảng truyền hình trước, sau đó mới phân phối bản tin này trên nền tảng Internet. Điểm khác biệt duy nhất giữa Truyền hình VOV và THND là ở số lượng các kênh phân phối trên nền tảng Internet. Trong khi THND phân phối nội dung trên 4 kênh phân phối thuộc nền tảng Internet (gồm Facebook, Tiktok, Youtube, website) thì Truyền hình VOV không còn phân phối trên kênh Tiktok do giới hạn về chi phí sản xuất.

Chia sẻ về quy trình tổ chức bản tin đa nền tảng tại Truyền hình VOV, chị T., lãnh đạo đơn vị, Truyền hình VOV cho biết: *“Quy trình sản xuất bản tin truyền hình trên đa nền tảng tương đồng với quy trình sản xuất bản tin truyền hình thông thường tại bất cứ đơn vị nào. Với các tin tức truyền hình quan trọng và thu hút người xem, VOV TV sẽ biên tập lại để up lên các nền tảng số. Đây chính là phần quan trọng của quy trình chuyển sang nền tảng số. Sẽ cần biên tập lại lời dẫn, viết lại caption, cắt ngắn ruột tin cho phù hợp với nhu cầu của người xem”*

Một khác biệt nhỏ trong quy trình tổ chức bản tin đa nền tảng tại Truyền hình VOV so với THND là ở cách phối hợp giữa các bộ phận. Nếu như THND có 11 cán bộ thuộc phòng Internet phụ trách việc biên tập và phân phối nội dung trên nền tảng Internet, thì Truyền hình VOV chỉ có 2 cán bộ phụ trách 3 kênh phân phối thuộc nền tảng Internet. Với số lượng nhân sự hạn chế và mục tiêu lớn là phát triển các kênh phân phối thuộc nền tảng số nhằm duy trì độ nhận diện và thu hút khán giả cho Truyền hình VOV, lãnh đạo đài đã có nhiều sáng tạo trong cách thức phân phối công việc nhằm đảm bảo luồng công việc được diễn ra trôi chảy. Cụ thể, thay vì chỉ có 2 nhân sự chính phụ trách nội dung bản tin trên nền tảng Internet, lãnh đạo phòng Tin tức yêu cầu mọi phóng viên, biên tập viên đều có trách nhiệm luân phiên làm nội dung trên Internet,

cũng như hỗ trợ cho công việc của 2 nhân sự chính phụ trách mảng này. Chị T., phòng viên Truyền hình VOV chia sẻ: *“Mình vốn phụ trách mảng truyền hình, đi lấy tin là ưu tiên lấy tin cho truyền hình, nhưng nếu bạn đồng nghiệp làm nội dung cần lên tin, bài gấp trên Facebook thì có thể nhắn mình chụp ảnh hoặc quay clip ngắn gửi về trước để bạn đưa lên Internet trước. Cũng có khi các bạn làm nội dung số đi lấy tin bài, quay tin bằng điện thoại, sau đó gia công thêm và gửi tin đó cho bên truyền hình. Chất lượng quay của Iphone giờ khá đẹp, có thể đưa lên được truyền hình. Nhờ có sự phối hợp giữa hai bên nên phóng viên tiết kiệm thời gian, công sức, chủ động trong hơn công việc”*

3.3. Quy trình tổ chức bản tin truyền hình đa nền tảng tại Trung tâm sản xuất và phát triển nội dung số, VTV

Tại VTV, không có sự ưu tiên về thứ tự sản xuất hay phân phối, mà việc sản xuất và phân phối sản phẩm tin tức trên các nền tảng được thực hiện song song. Tư duy này được thể hiện trong một bước tổ chức sản xuất tại VTV khác hẳn với hai đơn vị còn lại. Đó là bước họp ekip sản xuất. Thực tế, trong quá trình tổ chức bản tin tại VOV TV và THND, cũng có họp ekip sản xuất; nhưng việc họp này chỉ diễn ra giữa phóng viên, biên tập viên và kỹ thuật viên, nhằm phục vụ cho việc thu thập tin tức phát sóng trên nền tảng truyền hình. Trong khi đó, tại VTV, ekip sản xuất còn có thêm các phóng viên, biên tập viên phụ trách nền tảng số. Họ sẽ ngồi lại với nhau để quyết định nội dung tin tức nào phù hợp phát sóng trên nền tảng nào trước khi thực hiện sản xuất tin tức. Anh V., lãnh đạo bộ phận, VTV chia sẻ: *“Tại VTV, có những nội dung chỉ phát sóng riêng trên Internet sau đó mới biên tập lại thành phóng sự cho truyền hình, có những nội dung thực hiện cho truyền hình rồi Internet tận dụng để gia công thành sản phẩm cho nền tảng số. Với các tin tức ngắn, cho lên nội dung số trước rồi truyền hình sau. Với các chương trình chuyên đề, phân tích, giải thích (có góc nhìn), đưa lên truyền hình trước”*

Sau khi quyết định nội dung kịch bản, việc lấy tin tức diễn ra tương tự như hai đơn vị còn lại. Điểm khác biệt duy nhất của VTV khi sản xuất tin là sẽ có ưu tiên phối hợp giữa các nhóm phóng viên để đảm bảo tốc độ đưa tin cho các nền tảng. Với những tin tức không bị áp lực về thời gian đưa tin, nếu phóng viên truyền hình ra hiện trường, biên tập viên Internet sẽ đặt hàng nội dung (có thể là video, hình ảnh, thậm chí livestream trực tiếp) và ngồi tại cơ quan để xử lý nguyên liệu thô đó thành tin tức cho các kênh phân phối trên nền tảng Internet. Cách làm

này không chỉ tiết kiệm nhân lực sản xuất tin tức, mà còn cho phép tận dụng tư liệu báo chí tốt hơn. Ví dụ, một sự kiện không phải sự kiện “nóng” thì thường chỉ đưa tin lên sóng truyền hình với thời lượng 30 giây - 1 phút, nếu phỏng vấn, phóng sự thì lâu hơn (khoảng 1,5 - 2 phút). Trên nền tảng Internet lại không có giới hạn như vậy, ví dụ sự kiện đó đưa lên kênh phân phối Youtube có thể kéo dài 5 - 6 phút. Nhờ đó, các tư liệu đa dạng đã quay được sẽ không bị bỏ phí. Nếu đó là sự kiện lớn (cần đưa tin liên tục) hoặc nghiêm trọng (cần đưa tin ngay lập tức), phóng viên phụ trách nội dung số sẽ ra hiện trường livestream trực tiếp lên các nền tảng số.

Khâu phát sóng bản tin truyền hình tại VTV cũng khác biệt so với hai đơn vị truyền hình còn lại. Nếu như THND và VOV TV ưu tiên phát sóng truyền hình trước, phát sóng trên Internet cùng lúc hoặc biên tập lại phát sóng sau, thì VTV không có thứ tự ưu tiên giữa các nền tảng. Nội dung nào được thiết kế cho nền tảng nào thì sẽ được phát sóng theo lịch định sẵn cho nền tảng đó.

4. Đánh giá chung về quy trình tổ chức bản tin truyền hình tại 3 cơ quan báo chí được khảo sát

Mỗi đơn vị truyền hình lại xây dựng một quy trình tổ chức bản tin truyền hình đa nền tảng khác nhau; VTV xây dựng quy trình vừa sản xuất vừa phân phối bản tin trên nhiều nền tảng; THND và Truyền hình VOV xây dựng quy trình phân phối bản tin truyền hình trên nền tảng Internet. Đáng lưu ý là ngay cả khi THND và Truyền hình VOV có quy trình khá giống nhau, thì việc triển khai phối hợp giữa các bộ phận nhằm thực hiện quy trình này vẫn khác nhau giữa hai đơn vị, do sự khác nhau về nguồn lực tài chính và nhân sự.

Như vậy, có thể thấy, quy trình tổ chức bản tin truyền hình tại các cơ quan báo chí ở nước ta được xây dựng theo xu hướng đa nền tảng nhưng dựa trên thực tiễn nguồn lực của đơn vị, trong đó các nguồn lực tài chính, nhân lực là quan trọng quyết định đến quy trình thực tiễn.

Sự thành công của một bản tin đa nền tảng không chỉ dựa trên chất lượng nội dung mà còn phụ thuộc vào khả năng thích ứng với các nền tảng khác nhau. Điều quan trọng là mỗi đơn vị cần duy trì sự linh hoạt, sáng tạo và kịp thời để đáp ứng nhu cầu của khán giả trong môi trường truyền thông liên tục thay đổi. Qua đó, các tổ chức truyền thông có thể cung cấp những bản tin chất lượng cao, thu hút nhiều đối tượng và tạo ra sự ảnh hưởng tích cực trong cộng đồng./.

(1) Nguyễn Văn Dũng (2011), *Báo chí và dư luận xã hội*, Nxb. Lao động, Hà Nội.